

2018/2020 - 2. forduló

2019/2020. – 2. forduló

**2019.
Szegedi Tudományegyetem
Farmakognóziai Intézet**

2018/2020 - 2. forduló

Kedves Versenyző!

A III. Herba Medica Tanulmányi Verseny 2. fordulójának feladatait tartalmazza ez a munkafüzet. Olvassák el figyelmesen a szöveget és a feladatokhoz tartozó utasításokat. Több feladatnál most is szükséges a szakirodalom böngészése, ezáltal újabb ismeretek szerzése. Sok sikert kívánunk!

Technikai tudnivalók

A feladatok megoldását Google Űrlapon kell benyújtani. Minden feladat elején, valamint a lenti táblázatban is megtalálható az űrlapra mutató link. Az egyes feladatoknál felmerülő kérdésekre a feladatszerkesztőket keresse.

Feladat	Feladatszerkesztő	Pontszám	E-űrlap
1. NÉGYFÉLE ASSZOCIÁCIÓ ÉS TESZT	Négyféle asszociáció: Dr. Loboda Éva eva.loboda23@gmail.com	10	LINK
	Teszt: Dr. Csupor Dezső (csupor.dezso@pharmacognosy.hu)	10	LINK
2. KOMPLEX	Dr. Csupor-Löffler Boglárka csupor.boglarka@pharmacognosy.hu		
	Többszörös választás Négyféle asszociáció	10 10	LINK LINK
3. SZÁMOLÁS	Dr. Kiss Tivadar kiss.tivadar@pharmacognosy.hu	20	LINK
4. LEGYEN LEKTOR	Dr. Tóth Barbara toth.barbara@pharmacognosy.hu	15	LINK
5. VIDEÓKÉSZÍTÉS	Dr. Kiss Tivadar kiss.tivadar@pharmacognosy.hu	25	LINK

Néhány fontos tudnivaló!

- **A feladatok technikai részletei (hogyan hozzunk létre pdf fájlt, hogyan tömörítsünk képet, videószerkesztő szoftver, stb.) a honlap gyakran ismételt kérdések oldalán. (<https://herbamedica.page.link/17ga>)**
- **A feladatok során a regisztrált e-mail címet adja meg! Ügyeljen, hogy pontos e-mail címet írjon be! Az e-mail cím utólag nem módosítható sem a szerkesztők, sem a versenyző által.**
- **A verseny egyéni feladatokból áll. Abban az esetben, ha plágium gyanúja merül fel, a verseny szervezői azonnal kizárják a versenyzőt!**

Az 1. forduló beadási határideje: 2020. január 12. 12:00.

Sikeres feladatmegoldást kívánunk!

Versenyszervezők

1. FELADAT

NÉGYFÉLE ASSZOCIÁCIÓ

10 pont

Online válaszlappal: <https://herbamedica.page.link/2aUp>

- A 1-es típusú cukorbetegség
- B 2-es típusú cukorbetegség
- C Mindkettő
- D Egyik sem

1. A betegség alapja a szénhidrát-anyagcsere zavara.	
2. Már a klinikai tünetek megjelenésekor jellemző rá az inzulinhiány.	
3. A betegség felismerésekor nincs szükség életmódbeli változtatásokra.	
4. A betegek általában vékony testalkatúak.	
5. A betegség kezelésében alkalmazhatók inzulinkészítmények.	
6. A betegség gyakran a metabolikus szindróma részeként alakul ki.	
7. A betegség kezelésében elsőként választandó gyógyszerek az antibiotikumok.	
8. A terápia részeként fontos a rendszeres vércukorszint-ellenőrzés.	
9. A betegek jellemző az alma típusú testalkat.	
10. Korábbi elnevezése: inzulindependens diabetes mellitus.	

TESZT

10 pont

Online válaszlappal: <https://herbamedica.page.link/aHCm>

A következő tesztkérdések (mind egyszerű választás) a paprikával kapcsolatosak.

1. Melyik rendszertani egységbe nem sorolható be a paprika?
  - A. Solanaceae
  - B. Capsicum
  - C. Asteraceae
  - D. Magnoliophyta

2. A *Capsicum* nemzetség mely fajtát nem fogyasztják elterjedten étkezési céllal?
  - A. *Capsicum annuum*
  - B. *Capsicum chinense*
  - C. *Capsicum frutescens*
  - D. *Capsicum mirabile*

2018/2020 - 2. forduló

3. Melyik fajhoz tartozik a Guinness Rekordok könyve által elismert legcsípősebb paprika?
  - A. *Capsicum chinense*
  - B. *Capsicum mirabile*
  - C. *Capsicum annuum*
  - D. *Capsicum baccatum*

4. Mi nem jellemző a paprika csípősségét adó molekulákra?
  - A. nitrogént tartalmaznak
  - B. aromás gyűrűt tartalmaznak
  - C. amid típusú vegyületek
  - D. glikozidok

5. Melyik magyar kutató nem foglalkozott a kapszaicinoidok kutatásával?
  - A. ifj. Jancsó Miklós
  - B. Szolcsányi János
  - C. Szent-Györgyi Albert
  - D. Hőgyes Endre

6. Milyen bizonyított hatással rendelkeznek a kapszaicinoidok?
  - A. gyulladáskeltő
  - B. fájdalomcsillapító
  - C. gyomorrákellenes
  - D. skorbutellenes

- ~~7. Milyen szerkezeti jellemző nem érvényes a paprika színanyagaira?~~
  - ~~A. konjugált kettős kötéseket tartalmaznak~~
  - ~~B. heteroatomokat tartalmaznak~~
  - ~~C. polién típusú vegyületek~~
  - ~~D. tetraterpén típusú vegyületek~~

8. Ki javasolta a C-vitamin nevet a skorbutellenes hatásának ismert vegyületre?
  - A. Szent-Györgyi Albert
  - B. Jack Drummond
  - C. Casimir Funk
  - D. Axel Holst

9. Mennyi a C-vitamin javasolt napi dózisa (beviteli referencia érték) egészséges felnőttek számára?
  - A. 80 mg
  - B. 300 mg
  - C. 8 mg
  - D. 2000 mg

10. Milyen bizonyított hatással rendelkezik a szájon át fogyasztott C-vitamin a javasolt napi dózisban?
  - A. immunrendszer normális működésének fenntartása
  - B. daganatos betegségek gyógyítása
  - C. megfázásos betegségek megelőzése

2018/2020 - 2. forduló

D. érelmeszesedés megelőzése

2. FELADAT

Olvassa el a történetet, és válaszoljon a szövegben zárójelben szereplő számokhoz kapcsolódó kérdésekre! A többszörös választásnál csak a hibátlan válaszokat pontozzuk (kérdésenként 1 pont), részpontszám nem adható.

Artúr egy márciusi reggelen a Herba Medica verseny döntőjére készülődve rádiót hallgatott, mikor egy furcsa hír megragadta a figyelmét: a csokoládének köhögéscsillapító hatása van! Artúr kétkedő alkat, ezért hacsak teheti, utánanézt a hallott-olvasott információk valóságtartalmának. El is határozta, hogy amint hazaér a döntőről, kivizsgálja az ügyet. Másnap, a sikeres döntő után az első dolga volt cikket keresni a csokoládéről. Néhány kattintással több hasznosnak tűnő ismeretterjesztő közleményt talált, közülük először a *Családorvosi Fórum* kakaóról szóló 2004-es cikkét olvasta el. Kritikus olvasó lévén gyakran talál okot bosszankodásra; ezúttal a cikk első bekezdésében egy nyelvtanilag hiányos mondatba botlott. Bár a botanikában nem különösebben jártas, nem volt nehéz kitalálnia, hogy mi lehetett a kimaradt kifejezés [1]. A csokoládé történetét érdekesnek találta. Rögtön megjegyezte, hogy a mézet leszámítva csupa csípős fűszerrel ízesítették egykor a kakaót [2]. A csokoládéipar jelentős alakjairól korábban már halott, azt is tudta, hogy az egyikük gyógyszerész volt [3]. A metilxantinokról, mint vegyületcsoportról most olvasott először. Artúrt mindig lenyűgözi a természetes vegyületek kémiai változatossága, gyorsan meg is kereste a szóban forgó alkaloidok szerkezeti képletét. Azonnal észrevette, hogy gimnáziumi tanulmányainak köszönhetően a vegyületek alapváza már ismerős számára [4]. Mivel a metilxantinok élettani hatásait mélyebben szeretne volna tanulmányozni, több internetes forrást is felkutatott. Újonnan szerzett ismereteit ügyesen az alábbi táblázatban foglalta össze:

Metilxantinok egymáshoz viszonyított hatásai			
	Koffein	Teofillin	Teobromin
Központi idegrendszer izgató hatás	+++	++	+
Szív-ér-rendszeri hatás	+	+++	++
Hörgőtágító hatás	+	+++	++
Vizelethajtó hatás	+	+++	++

Az olvasottakat végiggondolva több helyes megállapítást is tett, de néhány ponton tévesen következtetett [5] [6]. Artúr annyira belemerült az olvasásba, hogy időközben elfelejtett reggelizni. Már majdnem felállt a monitor előtt, amikor szöveget ütött a fejében egy újabb kérdés: mi a helyzet a különböző színű csokikkal, amelyek az utóbbi 1-2 évben jelentek meg az üzletekben? Hogy milyen izgalmas téma ez, nem is gondolta volna. A feketeleves csak akkor jött, mikor kiderült, hogy a teák és a kávék is „színesebbek”, mint azt korábban hitte. Hosszas olvasás után, a tisztánlátás végett a

2018/2020 - 2. forduló

különböző színű csokik, kávék és teák közötti eltérések okait (pl. gyártás módja, összetétel, botanikai jellemző) egy újabb táblázatba rendezte:

	Fekete	Fehér	Vörös	Zöld	Sárga
Csoki	arány	arány	fajta	faj, arány, adalék	arány, adalék
Kávé	fermentálás, pörkölés foka	pörkölés foka	fermentálás foka	pörkölés foka	fermentálás foka
Tea	fermentálás foka	fermentálás foka	faj	fermentálás foka	fermentálás foka

Így már valamivel könnyebb volt rendszerezni a gondolatait [7]. Eltelt az idő, Artúr belátta, hogy a reggeliről már végleg lemaradt. Hogy megelőzze a vitát édesanyjával a közvetlenül ebéd előtt fogyasztott rágcsálni valók hasznosságáról, úgy döntött, inkább nem eszik semmit, de egy kisebb pohár kakaót mégis engedélyezett magának. Lekapta a polcra a holland kakaóport, sietve el is készítette az italt, de mivel csomós lett, nem volt kedve meginni. Eszébe jutott, hogy gyógyszerész édesanyja hogyan magyarázta neki a kakaókészítés szabályait [8], így jobbnak tűnt délutánra halasztani az újabb kísérletet, és túrni az éhséget ebédig. Második nekifutásra már gondosan ügyelt a kakaókészítés részleteire, így szép selymes ital lett az eredmény [9], amit ugyanazzal fűszerezett, amivel a középkori spanyolok. Arra gondolt, tejjel hígítva biztosan tiltotta volna böjt idején az italt V. Pius pápa. Vagy talán a rosszul végrehajtott Maillard-reakció lehetett az oka, hogy a Szentatyának nem ízlett a forró csokoládé [10]? Mindenestre elhatározta, hogy a Herba Medica következő döntőjére a kakaóból fog felkészülni.

TÖBBSZÖRÖS VÁLASZTÁS

10 pont

Online válaszlappal: <https://herbamedica.page.link/kKaA>

1. A lehetséges hiányzó kifejezés:

- A. Barázdált diótermése
- B. Éretten narancssárga termése
- C. Közvetlen a törzsön fejlődő termése
- D. Tojásdad hüvelytermése

2. A cikk a csokoládé fűszereként említi:

- A Egy trópusi növény toktermését, amelynek illatos anyaga egy fenolos hidroxilcsoporttal rendelkező aldehid.
- B Egy invertcukrot, polleneket és egyéb komponenseket tartalmazó, növényi eredetű oldatot.
- C Egy örökzöld fa gömbölyű, illóolajat tartalmazó magját.
- D Egy trópusi fa illóolaj tartalmú kérgét.

3. Ki volt gyógyszerész?

- A A holland C. J. Van Houten, a kakaóbab sajtolhatóságának felismerője.
- B Az angol J. S. Fry, az étcsokoládé első gyártója.

2018/2020 - 2. forduló

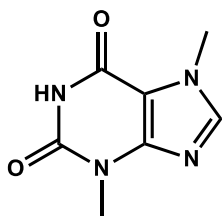
- C A svájci Daniel Peter, a tejsokoládé kifejlesztője.
  - D A svájci Rodolphe Lindt, a kenőgyúrási eljárás (konszírozás) kidolgozója.
4. Milyen molekulákban találhatta meg Artúr a metilxantinok alapvázát?
- A. A humán örökítőanyag fehérjeegységeiben
  - B. A bakteriális örökítőanyag alapegységeiben
  - C. Az ATP-ben és a guaninban
  - D. A nukleotidokban és az uracilban
5. Artúr helyesen állítja, hogy:
- A. A csokoládénak nincs köhögéscsillapító hatása.
  - B. A tea fogyasztása nagy dózisban asztmás rohamot válthat ki.
  - C. A Coca-cola fogyasztása egykor növelte a pulzusszámot, de a manapság forgalmazott kólaitalokról ez már nem mondható el.
  - D. Fontos, hogy a rendszeres kávéfogyasztók gondoskodjanak a bőséges folyadékbevitelről.
6. Artúr tévesen gondolhatja, hogy:
- A A rádióban hallott köhögéscsillapító hatás egyet jelent a csokoládé hörgőtágító hatásával.
  - B Teát és kávé nem tanácsos közvetlenül lefekvés előtt fogyasztani, míg a kakaó ideális esti ital elalvás előtt.
  - C A csokoládében található teobromin olyan érzőidegeket blokkol, amelyek a köhögési reflex kialakulásáért felelősek.
  - D A Maci kávé annyira befolyásolja az asztmás betegek állapotát, amennyire a kamillatea.
7. Artúr helyesen gondolhatja, hogy:
- A A vörös teában arányaiban annyi xantinszármazék van, mint a vörös csokiban.
  - B A zöld teában ugyanolyan alkaloidok vannak, mint a zöld csokiban.
  - C A fehér tea és a feketekávé zamatanyagai ugyanazon gyártási eljárások során alakulnak ki.
  - D A sárga teától élénkítő hatás várható, ahogyan a feketekávétól is.
8. Hogyan tudta volna kiküszöbölni a csomósodást Artúr a kakaókészítésnél?
- A Nem kellett volna egyszerre öntenie a kakaóporhoz az összes tejet.
  - B Teljes oldódásig kellett volna kevernie a kakaóport.
  - C A kakaóport első lépésben a tej kis térfogatú részletében kellett volna elosztatnia.
  - D A cukrot a legvégén kellett volna feloldania a kakaós tejben.
9. Mi jellemző a kakaóitalra, mint anyagi rendszerre?
- E Összetett diszperz rendszer
  - F A kakaópor szuszpenziót képez a tejjel
  - G A cukor oldott állapotban van jelen a rendszerben, míg a kakaóvaj emulziót képez a tejben lévő vízzel
  - H Homogén kolloid rendszer

2018/2020 - 2. forduló

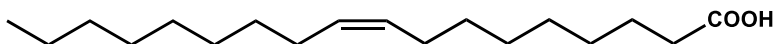
10. Mi igaz a Maillard-reakcióra?

- A A szerezsendió speciális vegyületei katalizálják a folyamatot.
- B Az jellegzetes zamat kialakulását leíró reakciók egyike a kakaóbab pörkölése során.
- C Fehérjék és cukrok magas hőmérsékleten lejátszódó bonyolult reakciója.
- D A fahéj illóolaja gátolja a folyamatot.

Azonosítsa az alábbi vegyületeket, és rendelje őket a megfelelő állításokhoz!

A

B

TÖBBSZÖRÖS VÁLASZTÁS

10 pont

Online válaszlap: <https://herbamedica.page.link/zgQA>

- A. A vegyület
- B. B vegyület
- C. Mindkettő
- D. Egyik sem

1. Amfoter karakterű vegyület.	
2. Fehér vagy színtelen, keserű ízű, csokoládéillatú kristályos vegyület.	
3. A háromértékű alkoholt, a glicint észterezve triglicerideket alkothat.	
4. Omega-6 szerkezete révén az emberi szervezet számára esszenciális vegyület.	
5. A növényekben aminosavakból képződik, ahogyan magasabb metiláltsági fokú rokona, a tein is.	
6. A vörös- és fehér csokoládéban egyaránt megtalálható vegyület.	
7. A természetben jellemzően 9-E konfigurációjú izomere fordul elő.	
8. Hasonló módon befolyásolja a vér koleszterinszintjét, mint a vele azonos szénatomszámú telített zsírsav.	
9. Megtalálható abban a növényben, amelynek termése a Coca-Cola eredeti üvegét tervező szakembert ihlette.	
10. Azonosítható Murexid-reakcióval, amely során ezüstszínű komplex keletkezik.	

3. FELADAT

SZÁMÍTÁSI FELADAT

20 PONT

Online válaszlappal: <https://herbamedica.page.link/cvoc>

A megsebzett mákgubó beszáradt tejnedve az ópium. Az ópiumban számos alkaloid található, többek között a morfin. A morfint összetett, több lépésből álló izolálással tisztítjuk. A folyamat egyik lépése során a kivonat kémhatását szódabikarbóna-oldattal lúgosra állítjuk (pH = 9).

A gyógyszerhallgatók a morfin izolálását laboratóriumi gyakorlat keretében végzik. A gyakorlat során azonban gond adódott. A pH = 9 kémhatást még nagy mennyiségű szódabikarbóna-oldat hozzáadása után sem tudták beállítani. A gyakorlatvezető oktató legnagyobb meglepetésére a tömény szódabikarbóna-oldat kémhatása 8,0-nek adódott.

Az oldatot készítő asszisztens a következő recept szerint készítette az oldatot:

- egy nagyobb üvegedénybe meleg (50 °C) desztillált vizet töltünk
- az állandó kevertetést és az 50 °C hőmérsékletet fűthető lappal rendelkező mágneses keverővel biztosítjuk
- kisebb adagokban addig adagoljuk a szódabikarbónát, amíg az utolsó adag már nem oldódik fel
- az oldatot megsűrjük, majd hagyjuk lehűlni (a laborban a légkondicionáló 20 °C-ra van állítva)
- az oldatot másnap újra megsűrjük és zárható üvegedénybe töltjük
- a folyadéküveget a szódabikarbóna biztonsági adatlapja szerint felcímkézzük.

1.) Számítással adja meg, hogy milyen pH-t kellett volna elméletileg mérni a folyadéküvegbe töltött szódabikarbóna oldatnál! (10 pont)

Két tizedesjegy pontosságra adja meg az eredményt. Az online felületen tizedespontot használjon (tehát 1,23 helyett 1.23 értéket írjon)!

A számítás menetét fényképezze le és töltse fel az online felületen.

2.) Adjon magyarázatot arra, hogy az elvileg telített szódabikarbóna oldat kémhatása miért nem egyezik meg a számított az első pH-értékkel! (5 pont)

3.) Hányszorosára kell meghígítani azt az 1 liter oldatot, amelyet 1 g 90%-os tisztaságú lemezes nátrium-hidroxidból készítettünk, ahhoz hogy a keletkező oldat pH = 8,0 kémhatású legyen? (A nátrium-hidroxidot szennyező egyéb összetevőkről feltételezzük, hogy nem befolyásolják a kémhatást.) (5 pont)

A számítás menetét fényképezze le és töltse fel az online felületen.

(A következő adatokkal számoljon: A(C) = 12 g/mol; A(H) = 1 g/mol; A(Na) = 23 g/mol; A(O) = 16 g/mol; $K_s = 4,3 \cdot 10^{-7}$; $K_v = 1,0 \cdot 10^{-14}$; NaHCO₃ oldhatóság 69 g/L (0 °C), 78 g/L (18 °C), 96 g/L (20 °C), 155 g/L (50 °C), 165 g/L (60 °C).]

4. FELADAT

LEGYEN LEKTOR

15 PONT

Online válaszlappal: <https://herbamedica.page.link/F5Y2>

Az alábbi cikk hibákat tartalmaz. Keresse meg azokat a szavakat, amelyek kicserélésével a szöveg kijavítható!

A táblázatban mondatokra bontva olvasható a szöveg. Döntse el, hogy az adott mondat helyes vagy sem, majd válaszáat (igen vagy nem) írja a táblázat 2. oszlopába!

A hibás mondatok 0–3 helytelen szót tartalmazhatnak. Írja a táblázat 3. oszlopába a helytelen szavakat olyan sorrendben, ahogyan a mondatban előfordulnak, majd melléjük a 4. oszlopba azt a szót, amire a helytelen szót kicserélve a mondat helyes lesz! A helyes szó nyelvtanilag is illeszkedjen a mondatba, tehát ha szükséges használjon toldalékos alakot!

A táblázat példaként már tartalmazza a szöveg első mondatának hibáját és a helytelen szó javítását. Az első mondatban („A paprika Pizarro orvosa, Diego Alvarez Chanca révén kerülhetett először Európába.”) további javításokat ne tegyen! A szöveg további mondataiban ezen kívül még 15 helytelen szót kell kicserélni. A hibás szavak és a helyes szavak mindegyike 0,5 pontot ér, tehát minden helyes szócsereért 1 pont jár.

Ügyeljen arra, hogy egy szót cseréljen ki egy másik szóra, és ne szóösszetételeket írjon át! A lehető legszabatosabb megfogalmazásra törekedve cserélje ki a hibás szót!

A táblázatot számítógéppel vagy kézírással is ki lehet tölteni. Utóbbi esetben ügyeljen arra, hogy a beírt szavak jól olvashatók legyenek!

Amennyiben számítógépen oldja meg a feladatot töltsse le a szöveg szerkeszthető változatát: <https://herbamedica.page.link/BR91> .

Javítandó szöveg

A paprika

A paprika Pizarro orvosa, Diego Alvarez Chanca révén kerülhetett először Európába.

A boglárkafélék családjába tartozó paprika története mára elválaszthatatlanul egybe kapcsolódott Szeged városával. A paprika feldolgozása és kémiaijának feltárása is kapcsolódik a város polgáraihoz. A paprika feldolgozásában jelentős áttörést értek el ugyanis az alsóvárosi Pálfy testvérek, János és Balázs, akik először dolgozták ki a paprika szélalmi őrlését. A paprika felfújtt aszmagtermését kedvező élettani hatásokkal rendelkező tartalomanyagainak köszönhetően már régóta használják a gyógyászatban. A paprika termése, a Capsici herba, már az 1909-ben kiadott III. Magyar Füveskönyvben is szerepelt. A paprikával végzett kutatások során a legjelentősebb eredményt Szent-Györgyi Albert érte el, aki Cambridge-ben, 1932 őszén paprikából izolálta a skarlátellenes C-vitamint. Szent-Györgyi rájött arra is, hogy a paprika tartalmaz más jótékony hatású anyagokat is a C-vitaminon kívül. A később alkaloidokként azonosított anyagokról bebizonyosodott, hogy növelik a hajszálerek átteresztőképességét és segítik a C-vitamin felszívódását. Ezen anyagokat C-vitaminnal kombinálva napjainkban is alkalmazzák a krónikus vénás elégtelenség tüneteinek az enyhítésére. A paprika termésfalában felhalmozódó festékanyagok az antocianidinek csoportjába tartoznak, és ezen

2018/2020 - 2. forduló

vegyületek között megtaláljuk az A-vitamin több előanyagát is. A *Capsicum* nemzetség csípős anyagait összefoglaló néven kapszaicinoidoknak nevezzük. Az 1940-es évek végén Gábor Miklós, szegedi farmakológus megfigyelte, hogy a paprika fájdalomkeltő csípős anyaga fájdalomcsillapító hatással rendelkezik. A kapszaicin könnyen és gyorsan felszívódik a bőrön keresztül, ezért napjainkban kapszula formájában alkalmazzák például a reumás eredetű fájdalom enyhítésére.

Érdekességek:

- A gyógyszerekbe és étrend-kiegészítőkbe kerülő C-vitamin nagyrészt ma is a paprikából állítják elő.
- Az egyes paprikák íze a fajtól és fajtától is függ. A paprikák édességének az összehasonlítására a Scoville-skálát alkalmazzuk, amelynek minimuma a tiszta kapszaicinhez tartozik.

Javítások

Mondat	Hibás-e a mondat? (igen/nem)	Javítás	
		Helytelen szó	Helyes szó
A paprika Pizarro orvosa, Diego Alvarez Chanca révén kerülhetett először Európába.	igen	Pizarro	Kolumbusz
A boglárkafélék családjába tartozó paprika története mára elválaszthatatlanul egybe kapcsolódott Szeged városával.			
A paprika feldolgozása és kémiai feltárása is kapcsolódik a város polgáraihoz			
A paprika feldolgozásában jelentős áttörést értek el ugyanis az alsóvárosi Pálffy testvérek, János és Balázs, akik először dolgozták ki a paprika szélmalmi őrlését.			
A paprika felfújó aszmagtermését kedvező			

2018/2020 - 2. forduló

élettani hatásokkal rendelkező tartalomanyagainak köszönhetően már régóta használják a gyógyászatban.			
A paprika termése, a Capsici herba, már az 1909-ben kiadott III. Magyar Füveskönyvben is szerepelt.			
A paprikával végzett kutatások során a legjelentősebb eredményt Szent-Györgyi Albert érte el, aki Cambridge-ben, 1932 őszén paprikából izolálta a skarlátellenes C-vitamint.			
Szent-Györgyi rájött arra is, hogy a paprika tartalmaz más jótékony hatású anyagokat is a C-vitaminon kívül.			
A később alkaloidokként azonosított anyagokról bebizonyosodott, hogy növelik a hajszálerek áteresztőképességét és segítik a C-vitamin felszívódását.			
Ezen anyagokat C-vitaminnal kombinálva napjainkban is alkalmazzák a krónikus vénás elégtelenség tüneteinek az enyhítésére.			
A paprika terméscfalában felhalmozódó festékanyagok az antocianidinek csoportjába tartoznak, és ezen vegyületek között megtaláljuk az A-vitamin több előanyagát is.			

2018/2020 - 2. forduló

<p>A <i>Capsicum</i> nemzetség csípős anyagait összefoglaló néven kapszaicinoidoknak nevezzük.</p>			
<p>Az 1940-es évek végén Gábor Miklós, szegedi farmakológus megfigyelte, hogy a paprika fájdalomkeltő csípős anyaga fájdalomcsillapító hatással rendelkezik.</p>			
<p>A kapszaicin könnyen és gyorsan felszívódik a bőrön keresztül, ezért napjainkban kapszula formájában alkalmazzák például a reumás eredetű fájdalom enyhítésére.</p>			
<p>A gyógyszerekbe és étrend-kiegészítőkbe kerülő C-vitamin nagyrészt ma is a paprikából állítják elő.</p>			
<p>Az egyes paprikák íze a fajtól és fajtától is függ. A paprikák édességének az összehasonlítására a Scoville-skálát alkalmazzuk, amelynek minimuma a tiszta kapszaicinhez tartozik.</p>			

5. FELADAT

VIDEÓKÉSZÍTÉS

25 PONT

Online válaszlappal: <https://herbamedica.page.link/boRD>

Oláh György (1927–2017) a „karbokation kémiához való hozzájárulásért” kapta meg a Nobel-díjat 1994-ben. A karbokationok léte – csupán a gimnáziumi molekulatér szerkezet-tanulmányok ismeretében – igen meglepő. Ennek ellenére a karbokationok a természetben – így a növényekben is – széles körben előfordulnak. A 25 éve Nobel-díjjal jutalmazott Oláh György munkássága ezen kémiai érdekességre irányítja a mi figyelmünket is.

Olvassa el Oláh György „*Karbokation-kutatásaim, a karbokationok szerepe a kémiában*” című Nobel-előadásának szövegét! (Fizikai Szemle 1995, 45(2):44-57., online:

<http://chemonet.hu/hun/olvaso/histchem/szerves/olah.html>).

A szöveg elolvasása után keressen választ a következő kérdésekre!

1. Tírszerkezet szempontjából miért meglepő a „karbokationok” létezése?
2. Oláh György melyik, növényekben is előforduló, általában színes vegyületcsoportot említi?
3. Dolgozzon ki és végezzen el két kísérletet!
  - 3.1. Kísérlettel mutassa be az említett vegyületcsoportok színváltozását!
  - 3.2. Kísérlettel bizonyítsa be, hogy a virágok fehér színét nem „fehér festék” okozza!

A válaszait maximum 1,5 perces YouTube videó formájában adja meg!

A videó készítés során a következő szempontokat vegye figyelembe és ezen sorrend alapján dolgozzon!

Abban az esetben is érvényesen benyújtható a feladat, ha valamelyik részfeladatot kihagyja.

(Pl. ha csak a karbokationok meglepő tírszerkezetéről beszél és a többitől nem, de mindezt maximum 20 másodperc + esetleg 20 másodperc összefoglalás keretében megvalósítja, akkor 1+1+3+1+tartalmi megvalósítás pontjait megkapja.)

1. A videofilm teljes időtartama maximum 90 másodperc lehet.
  - a. Időtartam betartása – **1 pont**
2. Válasz az 1-2. kérdésre maximum 20 másodperces időtartamban.
  - a. Időkorlát betartása – **1 pont**
  - b. Helyes válasz az 1. kérdésre – **3 pont**
  - c. Helyes válasz a 2. kérdésre – **1 pont**
3. A színváltozást bemutató kísérlet elvégzése (maximum 30 másodperc) és a virágok fehér színével kapcsolatos kísérlet elvégzése (maximum 20 másodperc).

2018/2020 - 2. forduló

- 3.1. Kísérlet a színváltozásra:
  - a. időkorlát betartása – **1 pont**
  - b. kísérlet elvégzése és magyarázata – **5 pont**
- 3.2. Kísérlet a fehér színre:
  - a. időkorlát betartása – **1 pont**
  - b. kísérlet elvégzése és magyarázata – **5 pont**
4. Összefoglalás (maximum 20 másodperc)
  - a. Időkorlát betartása – **1 pont**
  - b. Tartalom – **2 pont**
5. Videó esztétikai megjelenése – **4 pont**